if available

THE FIRST INTERNATIONAL CONGRESS ON HEALTH SERVICES TRANSFORMATION
اولین کنگره بین المللی تحول خدمات سلامت
۲۷ و ۲۸ مهر ماه

Code:

تأثیر قرآن و حدیث بر حقوق بیماران و اخلاق پزشکی

یاسر عبیدی۱،هادی احمدپور۲

(۱) دانشجوی کارشناسی ارشد رشته پرستاری گرایش سلامت جامعه دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان yaserabidi78@gmail.com

(۲) کارشناسی حقوق، دانشگاه پیام نور مرکز بناب، ایران .دانشجوی کارشناسی علوم قرآن و حدیث، دانشکده علوم قرآنی مراغه، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم 403112100008@quran.ac.ir

چکیده تصویری (در صورت موجود بودن)

مقدمه

حقوق بیماران یکی از موضوعات اساسی در پزشکی و اخلاق پزشکی است که با توجه به پیشرفت فناوری‌های درمانی و تغییرات اجتماعی و فرهنگی، اهمیت روزافزونی یافته است. در این زمینه، آموزه‌های قرآن و حدیث با تأکید بر حفظ جان و سلامت انسان، کرامت انسانی، رعایت حریم خصوصی، رضایت بیمار از فرایند درمان و ارائه اطلاعات شفاف درباره وضعیت سلامت و روش‌های درمانی، مبانی اخلاقی مهمی برای حمایت از حقوق بیماران فراهم می‌کنند. بر این اساس، پزشکان و کادر درمانی موظف‌اند ضمن رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت حرفه‌ای، با بیماران رفتاری انسانی و محترمانه داشته باشند و به نیازها و انتخاب‌های آنان توجه کنند. پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر آموزه‌های قرآن و حدیث بر حقوق بیماران و اخلاق پزشکی، به تحلیل مبانی دینی و فقهی این موضوع و شناسایی موانع اجرای حقوق بیماران در نظام سلامت می‌پردازد. از مهم‌ترین چالش‌های این حوزه می‌توان به ناآگاهی بیماران از حقوق خود، کمبود آموزش‌های حقوقی و اخلاقی برای کادر درمان، نابرابری‌های اجتماعی، مشکلات اقتصادی و ضعف نظارت اشاره کرد. در همین راستا، تقویت آموزش بیماران و پزشکان، توسعه تعامل مؤثر میان آنان، ایجاد سازوکارهای نظارتی کارآمد و تدوین قوانین حمایتی مناسب می‌تواند به ارتقای رعایت حقوق بیماران، افزایش اعتماد به نظام درمانی و بهبود کیفیت خدمات سلامت کمک کند.

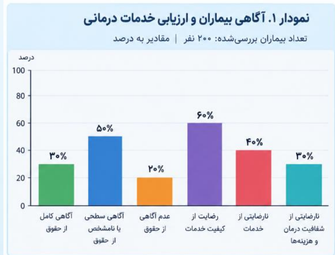
روش ها

این مقاله به بررسی اصول اخلاق پزشکی و حقوق بیماران از منظر اسلامی می‌پردازد و به همین دلیل، یک روش تحقیق ترکیبی و چندوجهی را انتخاب کرده است که شامل روش‌های تحلیلی، کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی می‌شود.

یافته ها

با وجود تأکید بیشتر پزشکان بر اهمیت آگاهی بیماران از حقوق خود، سطح آگاهی کامل بیماران و میزان اجرای برنامه‌های آموزشی محدود بوده است؛ همچنین، نارضایتی از خدمات درمانی و شفافیت فرایند درمان، ضرورت تقویت آموزش، اطلاع‌رسانی و ارتباط مؤثر میان پزشک و بیمار را نشان می‌دهد.

نمودار یافته‌های پژوهش درباره تأثیر قرآن و حدیث بر حقوق بیماران و اخلاق پزشکی

در مقابل، تجربه بیماران یکسان نبوده است؛ برخی از آنان برخورد محترمانه پزشکان و پرستاران و تأثیر ارتباط انسانی بر روند درمان را مثبت ارزیابی کرده‌اند، در حالی که برخی دیگر از نادیده‌گرفتن حقوق خود، کم‌توجهی به نیازهای روانی، دسترسی ناکافی به اطلاعات پزشکی و شفاف‌نبودن مراحل درمان گلایه داشته‌اند؛ افزون بر این، درخواست ایجاد سازوکارهای حمایتی و کانال‌های مشخص برای ثبت، پیگیری و رسیدگی به شکایات بیماران نیز در نظرات آنان مطرح شده است.

تحلیل کیفی این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که احترام به کرامت انسانی و رعایت حقوق بیمار از موضوعات مشترک مورد تأکید بیماران و پزشکان بوده و احترام به نظرات و خواسته‌های بیمار می‌تواند زمینه اعتماد بیشتر و بهبود تعاملات درمانی را فراهم کند؛ در همین راستا، متن پژوهش رابطه‌ای مثبت میان آگاهی بیماران از حقوق خود و رضایت آنان از خدمات درمانی گزارش می‌کند و بیان می‌دارد بیمارانی که آگاهی کامل‌تری داشته‌اند، رضایت بیشتری ابراز کرده و مشارکت فعال‌تری در فرایند درمان داشته‌اند، هرچند در متن برای این رابطه ضریب آماری یا آزمون استنباطی مشخصی ارائه نشده است. در مجموع، یافته‌های گزارش‌شده حاکی از وجود فاصله میان تأکید نظری بر حقوق بیماران و تحقق کامل آن‌ها در محیط‌های درمانی است؛ فاصله‌ای که در متن با عواملی همچون آگاهی ناکافی بیماران و کادر درمان، کمبود آموزش‌های نظام‌مند، فشارهای کاری و اقتصادی، محدودیت دسترسی به خدمات درمانی، کاستی‌های قانونی و اجرایی، چالش‌های فرهنگی و ضعف نظارت مرتبط دانسته شده است. بنابراین، نتایج پژوهش بر ضرورت افزایش آگاهی عمومی درباره حقوق بیماران، آموزش مستمر پزشکان و کارکنان درمانی، تقویت شفافیت در اطلاع‌رسانی پزشکی و هزینه‌های درمان، توجه به نیازهای روانی و عاطفی بیماران، بهبود شرایط کاری و تأمین منابع موردنیاز مراکز درمانی، تدوین و اجرای راهنماهای روشن اخلاق پزشکی و ایجاد سازوکارهای مستقل و مؤثر برای نظارت و رسیدگی به شکایات تأکید دارد؛ اقداماتی که در چارچوب آموزه‌های قرآن و حدیث، می‌توانند به تقویت کرامت انسانی، مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای، اعتماد متقابل میان بیمار و پزشک و ارتقای کیفیت خدمات درمانی کمک کنند.

نتیجه گیری

در پایان، این تحقیق تأکید می‌کند که رعایت حقوق بیماران و اصول اخلاق پزشکی نه‌تنها یک ضرورت شرعی و اخلاقی است، بلکه برای بهبود کیفیت خدمات درمانی و ایجاد اعتماد عمومی به نظام‌های بهداشتی نیز الزامی است. با توجه به چالش‌های موجود، ضروری است که تمامی ذینفعان، از جمله پزشکان، بیماران، و سیاست‌گذاران، به‌طور مشترک در جهت ایجاد محیطی عادلانه و انسانی برای درمان بیماران تلاش کنند.

رفرنس ها

۱ .قرآن کریم
تفسیر المیزان، علامه طباطبایی.
۲ .کتاب‌های تخصصی
اسلامی، حسین (۱۳۹۳). اخلاق پزشکی در اسلام. انتشارات دانشگاه تهران.
عبداللهی، مسعود (۱۳۹۰). حقوق بیماران در فقه اسلامی. انتشارات سمت.
۳ .مقالات علمی
رضایی، مهدی (۱۳۹۶). "تحلیل حقوق بیماران در قرآن و حدیث"، فصلنامه حقوق پزشکی، شماره ۲، صفحات ۴۵-۶۰.
Al-Ghazali, Abu Hamid. (2005). The Revival of the Religious Sciences. Islamic Book Trust.
Hafez, Mohammad. (2010). Islamic Ethics of Medicine. Routledge.
Farahani, Mohammad Javad. (2016). Islamic Medical Ethics: A Historical Perspective. Springer.